

Sygn. akt I Ca 254/16

POSTANOWIENIE

Dnia 6 lipca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSR del. Robert Pabin

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 6 lipca 2016 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku J. T.

z udziałem (...) SA w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawcy

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sieradzu

z dnia 15 marca 2016 roku, sygnatura akt I Ns 1009/12

postanawia:

1. oddalić apelację;
2. zasądzić od wnioskodawcy na rzecz uczestnika postępowania (...) SA w L. 240 (dwieście czterdzieści) złotych z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa prawnego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt I Ca 254/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym Postanowieniem z dnia 15 marca 2016 r. Sąd Rejonowy w Sieradzu w sprawie z wniosku J. T. z udziałem (...) S.A. Oddział Ł. Teren w Ł. o ustanowienie służebności przesyłu ustanowił na rzecz uczestnika (...) S.A. Oddział Ł. Teren w Ł. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z nieruchomości położonej w miejscowości B., gmina S., stanowiącej działkę oznaczoną numerem ewidencyjnym (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Sieradzu prowadzona jest księga wieczysta o nr SRI (...):

a) dla linii energetycznej napowietrznej NN 0,4 kV w zakresie wyznaczonym punktami 42-40-85-62-42 (o powierzchni 0,0064 ha);

b) dla linii energetycznej kablowej eNN w zakresie wyznaczonym punktami 20-22- 60-58-20 i 59-61-23-21-59 (o powierzchni 0,0061 ha i 0,0023 ha, a łącznie 0,0084 ha)

c) dla linii energetycznej napowietrznej WN 110 kV w zakresie wyznaczonym punktami 77- 78-79-80-81-77 (o powierzchni 0,0548 ha)

oraz służebność gruntową przejścia i przejazdu w zakresie wyznaczonym punktami 50-60-58-62-52-55-81-77-54- (...) -59-61-51-50 (o powierzchni 0,0420 ha) przez biegłego geodetę B. Z. na mapie z dnia 31 grudnia 2014 r., wpisanej do ewidencji (...) Ośrodka (...) w dniu 13 stycznia 2015r. pod nr (...).2015.76, stanowiącej integralną część postanowienia, zgodnie z przeznaczeniem należących do uczestnika urządzeń przesyłowych energii elektrycznej przebiegających przez tę nieruchomości. Jednocześnie Sąd pierwszej instancji zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawczyni kwotę 9914,88 złotych tytułem jednorazowego wynagrodzenia w związku z obciążeniem opisaną wyżej nieruchomości oraz oddalił wnioski w pozostałym zakresie. Ponadto Sąd Rejonowy obciążył wnioskodawczynię kwotą 2992,62 złotych, a uczestnika kwotą 3992,62 złotych z tytułu rozliczenia wydatków tymczasowo pokrytych z sum budżetowych i ustalił, że w pozostałym zakresie wnioskodawczyni i uczestnik ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o następujące istotne ustalenia i wnioski:

Wnioskodawcy E. i L. T. (1) byli właścicielami nieruchomości położonej w B., gmina S., oznaczonej numerem ewidencyjnym (...), dla której w Sądzie Rejonowym w Sieradzu prowadzona jest księga wieczysta o nr (...). Działka ta jest położona na terenie przeznaczonym do zalesień z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej lub lotniskowej. Poprzednimi właścicielami działki byli F. i M. M.. W toku postępowania wnioskodawcy L. T. (2) i E. T. darowali ww. nieruchomość swojej córce J. T. .

Przez opisaną nieruchomość przebiega napowietrzna linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia na długości 36 metrów. Na działce wnioskodawców znajdują się także przewody napowietrznej linii niskiego napięcia oraz kablowa linia niskiego napięcia zasilająca obiekt gospodarczy na działce nr (...).

Sąd pierwszej instancji wskazał jako podstawę prawną żądań wnioskodawczyni

art. 305¹ k.c. Sąd Rejonowy zauważył, że korzystanie przez przedsiębiorcę przesyłowego z cudzej nieruchomości gruntowej poprzez eksploatację zlokalizowanej na tej nieruchomości infrastruktury przesyłowej w istotny sposób ogranicza uprawnienia właścicielskie do nieruchomości. Właściciel nieruchomości, na której usytuowane są urządzenia przesyłowe, musi bowiem liczyć się z ograniczeniem swojego prawa własności poprzez umożliwienie korzystania z części gruntu przedsiębiorcy przesyłowemu w zakresie koniecznego korzystania z infrastruktury przesyłowej. Z tych powodów ograniczenie uprawnień właściciela nieruchomości i umożliwienie korzystania z tej nieruchomości przez przedsiębiorcę przesyłowego powinny przybrać określoną formę prawną – służebność przesyłu.

Sąd Rejonowy ustalił zakres służebności przesyłu przy przyjęciu II wariantu opinii biegłego geodety, uznając, że pas służebności wskazany w pkt 1 postanowienia jest adekwatny do prawidłowej eksploatacji urządzeń przesyłowych i powoduje mniejsze utrudnienia w korzystaniu z nieruchomości obciążonej. W ocenie Sądu ten sposób ustalenia zakresu służebności odpowiada dyspozycji art. 288 k.c., który stanowi, że ***służebność gruntowa powinna być wykonywana w taki sposób, żeby jak najmniej utrudniała korzystanie z nieruchomości obciążonej. Ponadto Sąd, mając na uwadze konieczność zapewnienia uczestnikowi dojazdu do całej linii napowietrznej, znajdującej się na nieruchomości wnioskodawcy, która jest oddalona od drogi publicznej, uwzględnił w zakresie służebności drogę dojazdową.***

W zakresie ustalenia wysokości wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu Sąd Rejonowy oparł się na ustaleniach biegłego sądowego z zakresu rolnictwa i szacowania nieruchomości, która w swojej opinii kreśliła wartość służebności przesyłu uwzględniając

faktycznie zajęty przez przedsiębiorstwo energetyczne obszar, charakter nieruchomości, obszar oraz wartość rynkową przed obciążeniem służebnością przesyłu.

We wskazanej opinii uwzględniono także, że wnioskodawcy (czy jej rodzice) nabyli prawa do nieruchomości już po zainstalowaniu urządzeń przesyłowych, a więc ówczesna wartość działki o nr ewidencyjnym 131 uwzględniała zainstalowane tam urządzenia. Sąd pierwszej instancji uznał, że istotną przesłanką, mającą znaczenie przy ustaleniu wynagrodzenia za służebność przesyłu, jest przeznaczenie nieruchomości. Lokalizacja działki wnioskodawcy, przeznaczenie jej pod zabudowę mieszkaniową zapisane w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy S. mają decydujący wpływ na przyjętą wartość jednostkową. Wobec tego należy uznać, iż oszacowana przez biegłego wartość wynagrodzenia w wysokości 9.914,88 złotych za ustanowienie służebności przesyłu zawiera elementy rekompensaty za ograniczenie w korzystaniu z nieruchomości i ekwiwalent za wyrażenie zgody i prawo do korzystania z gruntu przez (...) w celu eksploatacji linii energetycznej. Tym samym Sąd Rejonowy uznał, że wniosek o wynagrodzenie przynoszące kwotę 9914,88 zł jest zbyt wygórowany.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 kpc.

Wnioskodawcy wniosła apelację od postanowienia Sądu Rejonowego, zaskarżając orzeczenie w całości i zarzucając:

1. naruszenie prawa materialnego, a mianowicie:

a) **art. 305¹ k.c. poprzez nieprawidłowe ustalenie zakresu obszarowego służebności przesyłu ze względu na nieuwzględnienie całego obszaru niezbędnego do skutecznego wykonywania służebności, polegające na pominięciu obszaru objętego zakazem sadzenia drzew,**

b) **art. 305² k.c. poprzez zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności przesyłu w kwocie nieuwzględniającej wszystkich uszczerbków związanych z posadowieniem na działce wnioskodawcy linii elektroenergetycznej należącej do uczestnika,**

c) **art. 305² § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że w skład „odpowiedniego wynagrodzenia” należnego wnioskodawcy za ustanowienie służebności przesyłu na jego nieruchomości nie wchodzi wynagrodzenie z tytułu obniżenia wartości nieruchomości;**

1. **sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego poprzez przyjęcie, że wystarczającym dla realizowania potrzeb służebności przesyłu na działce uczestnika będzie obszar powierzchni 0,1140 ha, podczas gdy z opinii biegłego z zakresu elektroenergetyki R. G. wynika, że powierzchnia ta winna uwzględniać również obszar objęty zakazem sadzenia drzew, który zgodnie z opinią biegłego geodety ma powierzchnię 0,1347 ha;**

2. **naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:**

a) **art. 233 k.p.c. poprzez pominięcie wynikającej z opinii biegłego rzeczoznawcy składnika wynagrodzenia w postaci zmniejszenia wartości nieruchomości na skutek lokalizacji urządzeń przesyłowych, podczas gdy nieruchomość przedstawia wartość mniejszą w porównaniu do wartości, jaką przedstawiałaby, gdyby nie było na niej przedmiotowych urządzeń,**

b) **art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez jego błędne zastosowanie polegające na orzeczeniu, że każda ze stron ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie, podczas gdy okoliczności sprawy przemawiały za obciążeniem całością kosztów postępowania,**

c) art. 520 § 2 i § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i zaniechanie włożenia na uczestnika obowiązku zwrotu kosztów poniesionych przez wnioskodawczynię, pomimo że w świetle okoliczności sprawy było to uzasadnione.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt 1 poprzez ustanowienie na rzecz uczestnika na nieruchomości wnioskodawcy służebności przesyłu w obszarze uwzględniającym również powierzchnię objętą zakazem sadzenia drzew tj. w pasie o powierzchni 0,1347 ha oraz zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt 2 poprzez zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawczyni wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, obliczonego z uwzględnieniem obszaru o powierzchni 0,1347 ha oraz składnika obniżenia wartości nieruchomości, tj. wynagrodzenia w kwocie 20424,39 złotych, jak również zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt 4 poprzez obciążenie uczestnika obowiązkiem zapłaty całości nieuiszczonych kosztów postępowania oraz zmianę zaskarżonego postanowienia w pkt 5 poprzez zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania za postępowanie w pierwszej instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych i zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Ewentualnie, w razie uznania przez Sąd, że nie zachodzą ku temu przesłanki, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Uczestnik postępowania domagał się oddalenia apelacji i zasądzenia od wnioskodawczyni kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawczyni nie zasługiwała na uwzględnienie.

Na wstępie należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy w oparciu o zgromadzony materiał dowodowy dokonał prawidłowych ustaleń, które Sąd Okręgowy w całości podziela i przyjmuje za własne, nie znajdując potrzeby ich powtarzania.

W pierwszej kolejności należało odnieść się do zarzutu skarżących naruszenia

art. 305¹ k.c., polegającego na niewłaściwym ustaleniu przez Sąd pierwszej instancji obszaru służebności przesyłu na przedmiotowej nieruchomości. Od rozstrzygnięcia tej kwestii zależało również rozstrzygnięcie w zakresie wynagrodzenia z tytułu ustanowienia opisanej służebności. Po rozważeniu okoliczności sprawy Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, iż zarzut ten jest nietrafiony. W świetle art. 305¹ k.c., służebność przesyłu postrzega się jako czynną, bo jej ustanowienie upoważnia przedsiębiorcę do określonych działań na nieruchomości obciążonej, a ich cel ma być podporządkowany utrzymaniu we właściwym stanie technicznym urządzeń niezbędnych mu do wykonywania działalności gospodarczej polegającej na dostarczaniu odbiorcom energii, płynów, czy świadczeniu usług polegających na odbiorze ścieków i zapewnieniu łączności. W praktyce oznacza to upoważnienie do wejścia przez przedsiębiorcę (jego pracowników, podwykonawców) na obciążony grunt, zajęcia go na czas budowy urządzeń, ich trwałego osadzenia na nim, a następnie upoważnienie do wchodzenia na grunt w celu podejmowania czynności niezbędnych do utrzymania, konserwacji, remontu, modernizacji, dozoru czy usunięcia awarii urządzeń przesyłowych. Uprawnieniu przedsiębiorcy do podejmowania określonych wyżej działań odpowiada obowiązek właściciela nieruchomości obciążonej ich znoszenia. Wiąże się to także z ograniczeniami właściciela nieruchomości obciążonej co do sposobu korzystania z niej i takiego jej zagospodarowania, by przedsiębiorca miał zagwarantowaną stałą możliwość dostępu do swoich urządzeń w celu usunięcia awarii, konserwacji, demontażu, wymiany itp. Z istoty służebności przesyłu nie zaś wynikają innego rodzaju ograniczenia właściciela nieruchomości obciążonej w jego uprawnieniach związanych ze sposobem wykonywania władztwa nad nią, a w szczególności takie, które odpowiadałyby przewidzianemu w art. 285 § 1 k.c. pozbawieniu możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań. Powierzchnia nieruchomości zajęta pod służebność powinna odpowiadać warunkom eksploatacji sieci przyjętym w przedsiębiorstwie będącym

właścicielem urządzeń przesyłowych. Wyznaczona w ten sposób strefa ma zabezpieczać potrzeby eksploataowania urządzeń, zapewniając przedsiębiorcy możliwość prawidłowego korzystania z nich, ale także ich konserwacji, naprawy, modernizacji, usuwania awarii, wymiany elementów, zgodnie z art. 305¹ i 305² k.c. Te okoliczności bierze zatem pod uwagę sąd ustanawiając służebność przesyłu. Nie są one tożsame z przesłankami decydującymi o wyznaczeniu strefy, w obrębie której trzeba liczyć się z istnieniem urządzenia w celu zapewnienia bezpiecznych warunków jego eksploataowania i funkcjonowania w jego otoczeniu, co skutkuje np. wskazywanym przez skarżących obowiązkiem powstrzymania się od nasadzeń roślinności wysokiej. Ochronę uprawnionego do służebności przesyłu zapewnia system przepisów prawa cywilnego, gdyż znajdują w tym zakresie zastosowanie przepisy o ochronie własności (art. 251 k.c.) Z powyższego wynika, że obszar stref ochronnych nie pokrywa się z zakresem obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu (art. 305¹ k.c.) (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/1, Biul.SN 2015/12/10, KSAG 2016/2/128-129).

Z uwagi na powyższe, nie zachodzi również wskazywana przez skarżących sprzeczność istotnych ustaleń Sąd z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Rolą biegłego z zakresu elektroenergetyki było wskazanie wynikających z określonych przepisów i norm ograniczeń, pasów technologicznych i stref ochronnych związanych z posadowieniem linii energetycznych, natomiast wybór tych elementów, które mogą mieć wpływ na zakres ustanawianej służebności w kontekście art. 305¹ k.c. stanowił wyłączną domenę Sądu, bowiem wiązał się z prawidłowym zastosowaniem normy prawnej.

Także zarzut naruszenia art. 233 k.p.c., poprzez pominięcie wynikającego z opinii biegłego rzeczoznawcy składnika wynagrodzenia w postaci zmniejszenia wartości nieruchomości na skutek lokalizacji urządzeń przesyłowych, jest całkowicie bezzasadny.

Pojęcie „wynagrodzenie” nie zostało zdefiniowane w kodeksie cywilnym. Jego zakres jest szerszy od pojęcia odszkodowanie i może obejmować również wyrównanie szkody, jednak pod warunkiem, że została poniesiona i wykazana (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2000 r., V CKN 43/00, OSNC 2000, nr 11 poz. 206; z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 401/11; z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11). Istota wynagrodzenia polega na tym, że powinno ono odpowiadać wartości świadczenia spełnionego na rzecz strony zobowiązanej do jego zapłaty lub uzyskanej przez nią korzyści, a w odniesieniu do służebności powinno być ogólnie ekwiwalentem za znoszenie cudzego korzystania z nieruchomości. Brak w art. 305² k.c. kryteriów określenia rozmiaru wynagrodzenia oznacza, że ustawodawca pozostawił sądowi swobodę polegającą na indywidualizacji ocen w tym zakresie, formułowanych na podstawie określonego stanu faktycznego, które mogą także wynikać z ogólnych reguł porządku prawnego.

Zdaniem Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji słusznie zwrócił uwagę na fakt, że w chwili, kiedy wnioskodawczyni została właścicielką przedmiotowej nieruchomości urządzenia przesyłowe już znajdowały się na nieruchomości. Wbrew twierdzeniom strony skarżącej, z materiału dowodowego w postaci odpisu księgi wieczystej jednoznacznie wynika, że J. T. nabyła nieruchomość pod tytułem darmym (umowa darowizny). Skoro zatem wartość nieruchomości nie uległa zmianie od chwili, kiedy wnioskodawczyni stała się jej właścicielką i nie poniosła ona żadnych wydatków związanych z nabyciem, nie powstał w jej majątku uszczerbek związany z obniżeniem wartości gruntu wynikającym z posadowienia urządzeń przesyłowych. Dywagacje skarżącej dotyczące ewentualnej ceny nabycia są w tym kontekście niezrozumiałe.

Rozpatrując zarzut naruszenia art. 305² k.c. Sąd Okręgowy, w oparciu o wyżej przedstawione argumenty, doszedł zatem do wniosku, że wynagrodzenie z tytułu ustanowienia służebności gruntowej zostało określone w sposób prawidłowy i jest odpowiednie. Sąd pierwszej instancji uwzględnił bowiem przy ustalaniu jego wysokości wszystkie uszczerbki związane z ustanowieniem służebności na nieruchomości wnioskodawczyni.

Przechodząc do zarzutu wnioskodawców o naruszeniu art. 520 k.p.c. w zw. z art. 13

§ 2 k.p.c., należy stwierdzić, iż Sąd pierwszej instancji prawidłowo w tym zakresie zastosował art. 520 § 1 k.p.c.

Trzeba zwrócić uwagę, że zasadą orzekania o kosztach postępowania nieprocesowego jest, że każdy uczestnik ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie (art. 520 § 1 k.p.c.). W odniesieniu do wydatków dotyczy to kosztów poniesionych w toku postępowania przez zainteresowanych oraz tych, które zostały pokryte tymczasowo z sum budżetowych w ich interesie. Od tej zasady kodeks wyróżnia dwa wyjątki. Jeżeli uczestnicy w różnym stopniu byli zainteresowani wynikiem postępowania albo jeżeli ich interesy są sprzeczne, Sąd może orzec na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy (art. 520 § 2 k.p.c.) lub na zasadzie zawinienia (art. 520 § 3 k.p.c.). W sprawach tego typu, czyli między innymi o ustanowienie służebności przesyłu, interesy zainteresowanych co do zasady nie są sprzeczne, gdyż zarówno jednej, jak i drugiej stronie zależy, aby uregulować kwestię prawną związaną z dostępem do linii przesyłowej. Na gruncie ustalonego w sprawie przedmiotowej stanu faktycznego nie sposób również przyjąć, aby powstanie kosztów postępowania nastąpiło na skutek niesumiennego czy oczywiście niewłaściwego zachowania się uczestnika. Uczestnik postępowania nie wnosił o oddalenie wniosku. Wręcz przeciwnie, w odpowiedzi na wniosek wyraźnie wskazał, że nie oponuje ustanowieniu służebności przesyłu, kwestionując jedynie jej zakres oraz wskazaną wysokość wynagrodzenia. To właśnie różnica zdań zainteresowanych w tych obszarach była przyczyną niezawarcia stosownej umowy, co czyniło zasadnym wszczęcie niniejszego postępowania. Przyjęcie natomiast, że interesy zainteresowanych były sprzeczne, w kontekście obszarów, których sprzeczność ta dotyczyła, a zatem zakresu służebności i wynagrodzenia, nie zaś samego ustanowienia służebności, powoduje, że w świetle treści wydanego orzeczenia, to wnioskodawców należałoby uznać za „przegrywających sprawę” przynajmniej w części, skoro ich stanowisko w spornych kwestiach zostało odrzucone.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania, należało uznać, że Sąd pierwszej instancji prawidłowo zastosował art. 520 § 1 k.p.c., obciążając każdego z zainteresowanych wydatkami związanymi z opiniami biegłych, których wydanie było niezbędne dla określenia zakresu służebności i wysokości należnego wynagrodzenia oraz ustalając, że w pozostałym zakresie wnioskodawca i uczestnik ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Mając powyższe na względzie, Sąd Okręgowy apelację oddalił jako bezzasadną na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 520 § 2 kpc w zw. z art. 391 § 1 kpc oraz § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 5 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych z dnia 22 października 2015r. (Dz. U. z 2015r., poz. 1804), zasądzając od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika postępowania kwotę 240 złotych, na którą złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika.